

Slovenski dom

Štev. 48.

V Ljubljani, torek 1. marca 1938.

Leto III.

Tiho zagotovilo, ki daje avstrijskemu kanclerju pogum:

Anglija, Francija, Italija za avstrijsko neodvisnost

Dunaj, 1. marca. o. Iz poučenih avstrijskih krogov prihajajo vesti, da je kancler Schuschnigg dobil v začetku preteklega tedna od Francije, Anglije in Italije zagotovilo, da se bodo ob kakršni resni nevarnosti vse tri odločno zavzele za avstrijsko neodvisnost. To zagotovilo je dalo Schuschniggu pogum, da je pretekli četrtek tako odločno govoril za avstrijsko neodvisnost in zavzel glede bodočega razmerja med Avstrijo in Nemčijo čisto drugo stališče kakor Hitler. Sprito obupnega položaja, v katerega je hitlerjanski pritisk po razgovorih v Berchtesgaden potisnil Avstrijo, je bilo namreč naravnost nerazumljivo, kako je mogel Schuschnigg govoriti s tako odločnostjo. Šele zdaj pa prihajajo vesti, da sta Francija in Anglija že pred štirinajstimi dnevi začeli skrivna pogajanja z Italijo, naj bi ona s svojo oboroženo silo in s podporo Francije in Anglije jamčila za nedotakljivost avstrijskih meja. To zagotovilo je avstrijski kancler pred svojim govorom dobil. Po vsem tem postaja razumljivo stališče, ki ga je zavzel v govoru, in odločni koraki proti hitlerjevemu, ki je v nedeljo poslal nadnje v Gradec vojsko s tanki in letali ter zagrozil z najodločnejšimi koraki. S tem je avstrijsko vprašanje stopilo v novo razvojno dobo.

Vlada - odločno za mir

Dunaj, 1. marca. AA. Stefani. Uradno poročajo, da je avstrijska vlada objavila spomenico, v kateri pravi, da naj se mir v Avstriji zagotovi na ta način, da se vse skupine odločijo za mirno sodelovanje in da se tako zaključijo dosedanje borbe. Če bi se spopadi v Avstriji nadaljevali, tedaj bi morala vlada zopet proučiti ves položaj in izdati nove ukrepe za pomirjenje v državi. Vse stranke morajo skupaj korakati in braniti brez rezerve iste koristi in spoštovati ustavo. Ni prepovedana samo vsaka zakonitost, prepovedana je tudi sleherna zakrinkana nezakonitost.

Priprave za nemire v Linzu

Dunaj, 1. marca. o. Po neuspelem poizkusu s pohodom na Dunaj v nedeljo, pripravljajo avstrijski hitlerjevci na povelje iz Nemčije novo izživanje za prihodnjo nedeljo v Linzu. Tedaj bodo priredili tako imenovani nemški dan.

Konec politične svobode v Romuniji

Bukarešta, 1. marca. m. Danes potече rok, ko bodo morali izstopiti vsi romunski duhovniki iz političnih strank. Objavljen je tudi že odlok vojaških oblasti, s katerim izgube pravico nošnje orožja vsi oni romunski državljani, ki po svoji službeni dolžnosti niso primorani nositi orožje. Istosčasno so prepovedani tudi vsi politični sestanki, shodi in posvetovanja, ki bi jih prej ne odobrila vojaška oblast. Casopise in razne druge tiskovine pa so podvržene vojaški cenzuri.

Bukarešta, 1. marca. m. Romunska vlada je sklenila, da bo te dni imenovala svojega novega poslanika na italijanskem dvoru. Na to mesto bo po zahtevanju dobro poučenih političnih osebnosti prišel dosedanj romunski poslanik v Varšavi Zamsirescu.

Če naročite »Slovenski dom« za 3 mesece naprej, dobite roman »Poročnik indijske brigade« zastoj!

Zedinjena Irska

Pogoj za mir med Anglijo in Irco

London, 1. marca. o. Pogajanja med Irsko in Anglijo za sklenitev političnega in gospodarskega sporazuma so se po daljšem presledku začela pretekli ponedeljek. Trajala so samo en dan, potem pa so jih morali odložiti, ker je voditelj irskega odposlanstva, predsednik de Valera, zahteval tisto, zaradi česar so se pogajanja že prvokrat razbila, namreč takojšnjo združitve severne Irske, Ulstera, s svobodno irsko državo. Angleži so to zahtevo odbili, zaradi česar so pogajanja odgodili do prihodnjega četrтка in bodo skušali medtem doseči sporazum. Toda upanje na sporazum je zelo majhno, kakor kaže izjava voditelja irskega naroda. Predsednik vlade, de Valera, je včeraj izjavil, da je obupal nad uspehom pogajanj z Anglijo in da ne veruje v kak ugoden zaključek. Glavna ovira je vprašanje zedinjenja Ulstera in Irske. Pomirjenja med Anglijo in Irsko ne bo, dokler ne bo Irska zedinjena.

Ugrabljen ruskega generala - po asnjeno

Pariz, 1. marca. m. Preiskava o izginotju generala Millerja je končana ter zdaj že vse gradivo zbrano. S skrbno preiskavo so oblasti ugotovile, da je bil Skoblin človek z dvema obrazoma. Preiskovalni sodnik je včeraj poklical Millerjevo ženo ter jo konfrontiral z ženo generala Skoblina. Skoblina je zaprla že od takrat, ko je izginil njen mož. O izginotju Millerja obstajajo tri domneve. Prvi smatrajo, da so Millerja odvedli lastni ljudje, drugi, da so ga odvedli fašistični agenti, tretji pa, da so ga ugrabili agenti GPU. Najbolj verjetna se zdi zadnja domneva. Iz podatkov, ki jih je ugotovila policija, je razvidno, da je bil Skoblin v službi GPU. Ko je general Miller sklenil odstraniti Skoblina, pravijo, da ga je ta prehitel.

»Poročnik indijske brigade« je izšel!

Nemški dan, ki ga priredi društvo za narodno zbližanje, bo 6. marca. Ta dan naj baje pripomore k pomiritvi in sporazumu patriotskih elementov in nacionalne opozicije. Govoril bo notranji minister Seyss-Inquart. Mnogo vlakov bo pripeljalo v Linz narodne socialiste iz vse gornje Avstrije.

Za nedeljo pripravljajo avstrijski hitlerjevci mobilizacijo vseh svojih skupin. Zlasti pričakujejo velike udeležbe s Stajerskega. V Gradec pojde jutri sam notranji minister Seyss-Inquart, da bo organiziral pohod hitlerjevskih bataljonov v Linz.

Hitlerjevci v Linzu z vso naglico pripravljajo vse potrebno za nedeljske manifestacije. V mestu je prišlo že do hudih demonstracij proti Judom in so nar. socialisti razbili več judovskih trgovin.

Havas: Prireditve »nemškega dne«, ki bi naj bila v nedeljo v Linzu, je vlada danes prepovedala. Na prireditvah bi naj govoril notranji minister Seyss-Inquart.

Dr. Stojadinović potuje v Sofijo

Carigrad, 1. marca. AA. Snoch ob 22 je predsednik vlade in zunanji minister dr. Milan Stojadinović z ekspresom čez Sofijo odpotoval v Belgrad. Dr. Stojadinović se je s svojim spremstvom pripeljal na postajo. V spremstvu so bili g. Adžemović, naš poslanik v Ankari, g. Ivo Vuketič, jugoslovanski generalni konzul v Carigradu in ga. in g. Markovića, odpravnik poslov našega poslanstva v Kairu. Postaja je bila vsa v zastavah in svečano okrašena in so se prišli posloviti načelniki krajevnih oblasti in vsi konzuli držav Balkanskega sporazuma. Zbrala se je tudi skupina dijakov carigradske univerze. Prišli so tudi

Avstrijski socialisti zahteva o svobodo

Dunaj, 1. marca. o. Avstrijska vlada je včeraj imela daljše posvetovanje, na katerem so ministri razpravljali o zahtevah bivše avstrijske socialistične stranke, ki hoče za svoje pristase svobodo združevanja, zborovanja in svobodo izdajanja časopisov takoj, ko bi take ugodnosti dobili narodni socialisti. Socialisti opirajo svoje zahteve na to, da jim mora vlada to dati zaradi splošnega položaja in pa, ker imajo socialisti še vedno za seboj 35% vseh avstrijskih volitev. Dalje zahtevajo socialisti, naj vlada vrne delavstvu vodstvo v strokovnih organizacijah in pa socialne pridebitve, ki jih je imelo v prejšnjih fasih.

Dalje naj vlada pusti delavstvu, da svoje zastopnike pri vodstvu države svobodno samo izvoli. Ni znano, kaj bo vlada z ozirom na socialistične zahteve naredila.

Številni člani jugoslovanske kolonije, ki so podzdravljali predsednika ob odhodu vlaka.

Sofija, 1. marca. m. S sročnim brzovlakom je odpotoval na bolgarsko-turško mejo bolgarski ministriški predsednik Georgij Kjuševanov, da počaka tam jugoslovanskega predsednika vlade dr. Stojadinovića, ko se bo vračal iz Ankare s konference stalnega sveta držav Balkanskega sporazuma. Obenem s predsednikom bolgarske vlade Kjuševanovom je odpotoval tudi jugoslovanski poslanik na bolgarskem dvoru Momčilo Jurišić. S Stojadinovičem se bodo nato skupno odpeljali v Sofijo, kamor bodo dospeli danes popoldne.

Jutri se začne pred vojnim sodiščem v Moskvi razprava

proti »zadnjim pravim boljševikom«

Moskva, 1. marca. o. Reuterjev poročevalski urad prinaša vest, da se bo jutri v Moskvi začela pred vojaškim sodiščem razprava proti zadnjim članom one boljševiške skupine, ki je začela v Rusiji revolucijo in ki je spadala med najožje Leninove sodelavce, ki jim pravijo »zadnji pravi boljševiki« v Rusiji. Obtoženi so: Buharin, Rikov, Jagoda, Krestinski, Rakovski, Rosenholz, Ivanov in drugi bivši visoki uradniki sovjetske vlade. Dolže jih, da so organizirali teroristične zločine in pripravljali odepceve od sovjetske Rusije ter ustanovile narodnih držav: Ukrajine, Srednje Azije, Georgije, Azerbaidžana, Armenije in Vladivostok. Med obtoženimi so tudi 4 profesorji medicine Revin, Pletnev, Kazakov in Maksimov. Dolže jih, da so oni zastrupili znanega pisatelja Maksima Gorkoga, Dzeržinskoga, predhodnika Jagode v vodstvu GPU in Knjikiševa, voditelja načrtnega

gospodarstva. Vsi obtoženi so bili člani trockiističnih, buharinističnih in menševiških organizacij. Tokrat bo sedlo na zatočno klopi 22 oseb. Med obtoženi bo prvi sedel tudi sam Leo Trockij, ki ga dolže, da je bil v zvezi s tujimi agenti celo v letih 1921 in 1922, ko je bil poveljnik vse rdeče vojske. Obtožnica pravi, da je on pripravil umor Lenina, Stalina in Sverdlova. Razprava bo javna.

Berlin, 1. marca. Vsi nemški listi se bavijo z bližajočim se velikim procesom v Sovjetski Rusiji. »Berliner Lokal Anzeiger« pravi med drugim, da ne gre samo za proces, temveč za srdit boj v komunistični stranki, boj vseh proti vsem. »Nachtausgabe« pa pravi, da ta proces velikega pomena za evropsko politiko, posebno glede na francosko-sovjetsko zvezo, ki se bo s tem doela zrahljala.

Francija se zbližuje z nacional. Španijo

Burgos, 1. februarja. AA. Stefani: Japonski veleposlanik, nemški veleposlanik in francoski generalni konzul v San Sebastianu so obiskali zunanega ministra generala Jordana. Posebno važnost pripisujejo obisku francoskega generalnega konzula, ki je poudaril ob tej priložnosti, da obdružuje generala Franka in da je prepričan, da bo nazadnje zmaga nacionalna Španija. Zunanji minister se je zahvalil francoskemu konzulu za njegovo izjavo in mu rekel, da bo o tem razgovoru poročal generalu Franku.

Obisk francoskega zastopnika pri nacionalistični vladi je prvi te vrste in kaže, da se je pod vplivom Anglije in drugih evropskih držav tudi Francija preusmerila glede Španije in da bo v kratkem vzpostavila redne odnose z nacionalistično državo. Seveda bo s tem tudi prenehala odkrita pomoč iz Francije za valencijsko vlado.

Atene, 1. marca. m. V smislu sklepa zadnjega zasedanja stalnega sveta Balkanskega sporazuma v Ankari bo tudi grška vlada poslala svojega di-

plomatskega zastopnika v Salamanco. Za zastopnika grške vlade pri vladi generala Franca bo verjetno imenovan bivši grški minister Botacis.

Izgube pred Teruelom

Saragosa, 1. marca. o. Vrhovno poveljstvo nacionalistične vojske poroča, da znašajo izgube vojaštva in strahovitih bitk pred Teruelom na nacionalistični strani 4 in pol odstotka od celotnega števila. Pri prvem obleganju Teruela konec decembra so izgube znašale 10 in pol odstotka. To visoko število je zakrivil tedanji silni mrak, ko so ogromno vojakom zmrazilile noge. Pri drugem obleganju mraza ni bilo, razen tega pa sta topništvo in letalstvo pripravila z uspešnim obstreljevanjem vojakom pol. Zdravstvena služba je na nacionalistični strani poslovala vzorno in so bili vsi vojaki, kar jih je bilo huje ranjenih, poldrugo uro po zadetju že operiranih. General Franco je poslal voditelju nacionalistične zdravstvene službe generalu Calmonu zaradi vzornega reda svoje čestitke.

Neznani zločinci so ugrabili sinčka slovitega newyorškega odvetnika Murrya Levina in zahtevalo od očeta 60.000 dolarjev odkupnine, če ne bodo otroka ubili.

Razglas o povečanju števila častnikov v nemški vojski je izdalo te dni nemško vojno ministrstvo. V častniški zbor bodo sprejeli večje število rezervnih častnikov.

Poskus velikega vohunstva v amerškem letalstvu so odkrile oblasti v Newyorku in prijele precej ljudi, ki so hoteli ukrasti načrte za najnovejše letalske bombe. Vohuni so bili v ruski službi.

Belgijska zunanja politika je in hoče biti neodvisna. Belgija je morala odpovedati zveze, ki jih je imela z raznimi državami zaradi tega, ker ZN ni mogla več jamčiti za varnost malih držav. Tako je govoril v belgijski zbornici zunanji minister Spaak.

Bivši ameriški predsednik Hoover je včeraj dospel iz Pariza v Ženevo in si bo tam ogledal urade ZN, zlasti pa ga zanima poslovanje Mednarodnega urada za delo.

V 18 jezikih oddaja propagandne programe velika italijanska radijska postaja v Bariju. Poslušalci jih več milijonov ljudi ob vsem Sredozemskem morju.

Japonske vojne ladje so pred Honkongom obstreljevale veliko potniško letalo angleške družbe »Imperial Airways«. Letalo je ognju k sreči ušlo.

Vesti 1. marca

V Turinu se je poročil knez Ferdinand Savojski. Poroče se je udeležila italijanska vladarska dvojica, bolgarska kraljica Ivana in vse sorodstvo italijanske kraljeve rodbine.

Celo vrsto novih šol za letalce je dobila zadnje čase Italija, ker smatra fašistovska vlada letalstvo za glavni stebel novega političnega in gospodarskega življenja v Italiji.

Na Portugalsko je dopotoval včeraj Herman Lauterbach, namestnik nemškega vrhovnega mladinskega voditelja. Njegovo potovanje naj ustvari čim tesnejšo zvezo med hitlerjevskimi in portugalskimi mladinskimi organizacijami.

Velike osebne spremembe v nemški vojski od 4. februarja, ko je Hitler upokojil vse nezanesljive generale, so stopile v veljavo danes, ko so vsi ti dostojanstveniki izročili posle svojim naslednikom.

Belgija bo v kratkem priznala italijansko cesarstvo, saj tako se da sklepati iz govora, ki ga je imel predsednik vlade Jonson pred tujimi častniki.

Poljski judje ne bodo več smeli imeti lekarn in ne izdelovati zdravil. Poljski zdravniki tudi zahtevajo, naj vlada prepove judom zdravniške študije.

Predsednik USA Roosevelt je sprejel poveljnika letalske skupine, ki se je vrnila iz Buenos Airesa, Oldsa, in mu čestital. Olds mu je izročil pozdravno pismo novega argentinskega predsednika Ortiza.

Veliki jez

se imenuje pretresljiv roman iz zaključnega boja irskega naroda za osvobodjenje. Irce, ki so sto in stoteletja trpeli divja preganjanja zaradi svoje vere in narodnosti, so po vojni dosegli tisto, za kar so toliko časa umirali in se borili: svobodo. Prav te dni smo spet priča pogajanju med malo irsko državo in mogočnim angleškim svetovnim cesarstvom. Ta pogajanja naj za zmeraj zagotovijo Irski njeno samostojnost. Kakih žrtev, kakih bojev, kakih grozot je pa bilo treba vse čase od srednjega veka pa do konca svetovne vojne, da so Irce to dosegli, o tem priča roman

>VELIKI JEZ<

ki ga je napisal francoski mojster Pierre Benoit, ki ga bo naš list začel priobčevati z jutrišnjim dnem. Roman slika napore irskih rodoljubov med svetovno vojno, napore, ki so ob koncu vojne privedli do krvave vstaje v Dublinu. Nemirni čas, napeto dejanje, polno zarotniških poskusov in skrivnosti, vse to bo dalo romanu privlačnost, kakršno pozna malokatera knjiga. Zato pohitite, naročite naš list in ga priporočite svojim znancem. Vsak nov naročnik, ki plača list za tri mesece, bo dobil za nagrado roman s slikami »Poročnik indijske brigade«, ki izide v kratkem v obsejni knjigi.

Obisk poljskega zunanjega ministra v Rimu bo potrdil staro prijateljstvo med Poljsko in Italijo. Italija je bila prva država, ki je Poljski priznala njene vzhodne meje, Poljska pa je prva začela akcija za odpravo sankcij med abesinsko vojno, kakor pišejo te dni listi obeh držav.

Češkoslovaško letalsko ministrstvo bodo ustanovili v kratkem. Doslej je bilo češkoslovaško letalstvo podrejeno vojnemu ministrstvu.

Naš prometni minister dr. Spaho je obiskal nova italijanska mesta v izsušenih pontinskih močvirjih med Rimom in Napolijem.

Predsednik pariškega mestnega sveta Fialaut je te dni obiskal Berlin in Köln. Povsod so ga Nemci lepo sprejeli.

Novo angleško zunanjo politiko je pohvalil tudi voditelj angleških fašistov Mosley. Razen tega je zahteval na nekem shodu, naj Anglija vrne Nemčiji kolonije.

Poljska kmečka stranka, ki je lani izvedla znano stavko malih kmetov, se je izrekla proti vstopu v enotno politično skupino, ki jo organizirajo vladni in vojaški krogi.

Starši so se stepli na tako zvanem roditeljskem sestanku v neki poljski šoli v Lodzu. Namesto o vzgoji so se začeli razgovarjati o politiki in sicer tako vneto, da so enega ubili, devet hudo, 27 pa manj ranili. Vse pohištvo v šoli so razbili na drobno. Vsekakor vzpodbuden vzgled za učečo se mladino!

Oddelek ameriških bombnikov se je srečno vrnil iz Buenos Airesa v Newyork in je kakor tja lete tudi nazaj samo enkrat počival v Nicaragi.

Društvo japonskih natakarev je podarilo nemškemu in italijanskemu propagandnemu ministru večje število lutk v japonskih narodnih nošah.

Rdeča vojska je pripravljena pomagati delavstvu vsega sveta, tak oklic je izdala Komintern na delavstvo po vsem svetu. Trditve o pripravljenosti rdeče vojske je zelo čudna, če pomislimo, da je Stalin dal porezati glave skoraj vsem generalom in voditeljem ruske armade.

Prosvetni minister je podal izčrpno poročilo

O naši prosvetni politiki
„Ustavi naj se duhovno beganje mladine“

Belgrad, 1. marca. Na včerajšnji skupščinski seji je prosvetni minister dr. Magarašević podal proračunu svojega ministrstva naslednje poročilo:

Ko začenjamo razpravo o prosvetni in šolski politiki, o stanju prosvete in šolstva v naši državi, bo najbolj smotno, če se takoj lotimo stvari same in začnemo z najnižjo stopnjo, z osnovno ali ljudsko šolo.

Ljudsko šolstvo

V naši državi je osnovno šolanje skoraj izključno omejeno na otroke od 6. do 10. leta. V USA traja obveznost ljudskošolskega pouka v nekaterih državah do 16. leta in njihov vzgojni ideal je v tem, da mora vsak otrok biti 12 let v šoli. V Švici traja ljudska šola osem let, v nekaterih kanonih tudi več. Pri nas je nadaljevalno šolstvo podaljšano po zakonu do 14. leta, toda to se izvaja samo v nekaterih banovinah in le deloma, v največ primerih pa je ta določba zakona mrtvega papirja. Nadaljevalno šolo ali višjo ljudsko šolo s štirimi razredi imajo dejansko samo v dravski banovini, v katero hodi 53.000 učencev in učenec, v donavski banovini z dvema razredoma z 28.938 učenci, v primorski z dvema razredoma z 10.749, v savski z dvema razredoma s 3974 učenci. Zetska banovina ima v dveh višjih razredih 1572 učencev, vardarska, drinska, moravska in vrbaska banovina v višji ljudski šoli nimajo niti 1000 učencev. To so dejstva, ki nakazujejo tudi naloge nadaljnje prosvetne politike.

Po pismenosti prebivalstva je vrbaska banovina na zadnjem mestu, saj ima 65% nepismenih, dočim jih je v napredni dravski banovini komaj 4%. Glede pismenosti je celo velika razlika med posameznimi okraji iste banovine. Ta razlika se zlasti vidi v savski banovini, kjer so še vedno okraji s srbskim prebivalstvom, ki imajo tudi nad 60% nepismenih, dočim doseže nepismenost v okrajih, kjer žive bratje Hrvatje, 10-12% in tudi manj. V podobnem ali še slabšem položaju so muslimani. Dobro vemo iz kakšnih vzrokov je nastalo to stanje, vendar pa se moramo zavedati, da ga dalje ni mogoče več trpeti.

Gospodje poslanci, v prosvetnem oziru imamo dve Jugoslaviji: Jugoslavijo pismenih in Jugoslavijo nepismenih. Naša dolžnost je, da te velike razlike v skupnem delu in s skupnimi žrtvami kolikor mogoče zmanjšamo, kakor jih odpravljamo in brišemo na ostalih področjih državnega in narodnega življenja. Ako bi hoteli v prosvetnem oziru izenačiti vse banovine z dravsko banovino, bi bilo treba še 22.000 novih ljudskošolskih razredov. To je ogromna naloga, treba ji je pa vedno ponovno naglašati, ker je osnovna zahteva za boljše prosvetljenje v vsej kraljevini.

Za potrebe ljudskih šol imamo v proračunu na razpolago nad 517 milijonov din, poleg tega pa še za gospodinjstvo šole in ljudsko prosveto 6 milijonov 600.000 din. Skupno povečanje te postavke znaša 30 milijonov din. Ta vsota je na razpolago prosvetnemu ministru. Uporabili jo bomo za kritje šolskih potreb po vsej državi, spoznamo pa bomo povečali dotacije prosvetno bolj zaostalim krajem. Letošnji banovinski proračuni imajo za namene ljudskega šolstva pripravljenih 118 milijonov din. Če še dodamo, da obične letošnje pomoči banovin in države grada 385 šol, se okrogla vsota vseh izdatkov našega ljudstva za potrebe ljudskega šolstva povzpne na 700 milijonov din.

S 500 učitelji, ki jih bomo v teku leta 1938-39 po naših ljudskih šolah nastavili, bomo zadovoljili najbolj nujne potrebe podočinskih ljudskih šol in znatno skrajšali število praznih razredov. S tistimi 750, ki jih je razporedil še moj prednik, mislim, da bodo prazni razredi večidel izginili, prav tako pa tudi ne bo več prenatrpanih razredov, v katerih je bil pouk komaj še možen. S tem pa se bo zmanjšalo tudi število nezaposlenih učiteljev in učiteljic. Že letošnji, razen v savski in dravski banovini, kjer je še vedno velika nadprodukcija učiteljskega naraščanja, v ostalih sedmih banovinah ni skoraj nobenega moškega absolventa učiteljske iz leta 1937, moški absolventi iz leta 1938 pa bodo postavljeni s 1. septembrom 1938. Število nezaposlenih absolventov pa bo kljub precejšnjemu zmanjšanju še vedno znatno. Neko nadomestilo bodo našle po šolskih postajah in analfabetičnih tečajih, v kolikor se bodo oprijeli tega dela.

Z ozirom na vse te okolnosti bomo na učiteljska sprejemali predvsem moške, ki jih je lažje razporediti po šolah v oddaljenih in zakonitih krajih, za gotovo število let pa bomo pravico omejili vpisovanje ženske mladine na učiteljska. S tem bomo zmanjšali število absolventov, ki čakajo na službo. To leto pa se porasta števila nezaposlenih učiteljev in učiteljic ni bati, ker bo letošnje dovršilo učiteljska samo 350 učiteljskih in učiteljic. Poleg tega je danes na dnevnem redu reforma programa ljudskih šol. Nova uredba o učbenikih, o katerih se v javnosti govori mnogo neustojnega, ima za osnovno načelo potrebo, da se za ljudske šole more odobriti neomejeno število učbenikov. To se pravi, da bo vsak del kraljevine lahko dobil učbenik, v katerem bo stvarna razdeljena in podana tako, da bo otrok pro svoje znanje prejel iz svojega kulturnega kroga. To zahteva ne samo narodnopolitični interes, ampak tudi didaktično načelo. Tako se dela v vseh kulturnih državah in se mora tudi pri nas, ako hočemo doseči zanesljive narodnopolitične uspehe.

Kakor pri nas ne sme biti kulturnega separatizma, tako si tudi ni mogoče zamisliti prosvetne in kulturne dela v izključno obliki oskrošnega in nestrepnega nacionalizma.

Srednje šole

Naša srednja šola ima po zakonu tri vrste: gimnazija, realna gimnazija in realka. Dejansko pa je 90% naših srednjih šol realnih gimnazij.

Mladina bolj približati narod. kulture in narodni znanosti, to je smoter sodobne reforme učnega načrta v srednji šoli, da se ustavi duhovno beganje mladine.

Srednje šole imajo danes blizu 120.000 učencev, iz njih pride na leto približno 6000 abiturientov. V teh prosvetnih delavnicah deluje in živi na stroške ljudstva 4200 profesorjev raznih strok. V tem proračunskem letu bo ljudstvo samo po državnem proračunu dalo v te namene nad 130 milijonov dinarjev, če ta davek voljno prenaša, ima tudi pravico zahtevati, da so te ustanove v službi njegovih idealov. Splošno se čuti potreba, da se napravi nekaka pavza, da se razmere v tej šolski kategoriji uredi, zato v bližnji bodočnosti ni mogoče računati z ustanavljanjem novih gimnazij.

Prej bi se moglo govoriti o ustanavljanju novih meščanskih šol, posebno v vzhodnem delu države. To vrsto šole bomo morali posebno gojiti zaradi njenih izrednih prednosti, dasi imajo nekateri kraji do nje še neko nezaupanje. V morav-

ski banovini na primer pride en razred meščanskih šol na 110.000 prebivalcev, en razred gimnazije pa na 6000 prebivalcev.

Visoke šole

Število akademikov na univerzah se je samo v zadnjih desetih letih povečalo za 4000 in jih je v državi okrog 16.000, in sicer v Belgradu (s fakultetami v Skoplju in Subotici) nad 9000, v Zagrebu 5500, v Ljubljani 3000, na tehničnih 2300, na medicinskih 1900, na poljedelško-gozdarskih 1185, na bogoslovni 880 in na živnozdravn. 620.

Za najnujnejše potrebe univerz je namenjena vsota 71.000.000 din. Za univerze in napredek naše znanosti je država doslej napravila že silno veliko, zlasti v Belgradu in Zagrebu. Brez domače znanosti in domače umetnosti ni kulturne samostojnosti, ki pa nam je prav tako potrebna kakor gospodarska samostojnost, če hočemo ohraniti svojo politično samostojnost. Zato so izdatki za znanost in umetnost, ki v tem proračunu znašajo 100 milijonov dinarjev obenem, izdatki za najvišji narodni smoter: za njegovo kulturno in politično neodvis-

nost. Potrebe univerz so še vedno velike. Treba je opremiti nove fakultete, kot na primer poljedelško-gozdarsko in živnozdravnico v Belgradu, višjo ekonomsko-komercialno šolo, treba je novih zgradb, na pr. v Belgradu za pravno fakulteto in strojno-tehnični laboratorij ter otroško kliniko, v Zagrebu za živnozdravnico in tehnično fakulteto, v Ljubljani za univerzitetno knjižnico itd. To so potrebe, ki jih ni mogoče ovreči.

Koman in Pleskovič že spet »preganjata uč telje«

Belgrad, 1. marca. Sinoči ob 11 je bil v narodni skupščini v podrobnejši sprejeti proračunski predlog za prosvetno ministrstvo. V večernih urah sta od slovenskih poslancev govorila šentiviški Koman in Pleskovič iz Trbovelj. Oba sta v svojih govorih seveda prikazovala stanje v Sloveniji tako, kakor da so prav zdaj napočili za učitelstvo najhujši časi preganjanja. Dokazovali pa tega nista niti poskušala. Oba omenjena govornika imata menda še vedno strah pred okrajnim šolskim nadzornikom Erjavcem ter sta ga zato poskušala tudi napadati. Na njune opazke kakor tudi na očitke drugih govornikov je odgovoril prosvetni minister Magarašević ter jih odločno in temeljito zavrnil.

Na današnji proračunski razpravi bo prišel na vrsto predlog proračuna za finančno ministrstvo, za tem pa proračun notranjega ministrstva.

Kam gremo na pustni torek? v KINO UNION Tel. 22-21

Danes nepreključno zadnjikrat

prvi plastični film

kot dopolnilo pri vseh predstavah

kjer se bomo pri veselji Ziehrerjevi opereti imenito zabavali in od srca nasmejali.

Erika Družević - Paul Hörbiger - L. Englisch Rudolf Carl

POTEPUHI

Predstave ob 16., 19.15 in 21.15 nri

Sreča gostuje v Ljubljani

Ljubljana, 1. marca.

Prav na pustni torek je Sreča prišla na gostovanje v Ljubljano. Dva točno ob 8 je komisija državne razredne loterije, ki je organizirana po pruskem sistemu, uradno najprej odprla vrata obeh bobnov, ki so bila varno in skrbno zapечатena. K obeh bobnom sta pristopila dva dekca, gojenca banovinskega deškega vzgojevališča s Sela pri Ljubljani, in sicer Ivan Adlešić, doma iz Domžal, in Karel Pavšek, doma iz Laškega, torej »en Kranjec, en Štajerec, kako« je šaljivo pripomnil neki opazovalec. Komisiji predseduje šef glavne kontrole dr. Konrad Šmid, Slovenec. Prideljeni so komisiji 4 člani upravnega odbora državne razredne loterije. V Ljubljano je prispelo osebje loterije, in sicer sedem članov odbora: Vladimir Vujanović, Živko Joksinić, dr. Radomir Popović, ki je hkratu direktor loterije, dr. Radovan Kazimirović, Bogdan Djukić, Stevanović ter predsednik upravnega odbora g. Mihael Bobić, dalje šest uradnikov, trije zvaniki in štirje služitelji. Komisija se je vsedla za dolgo, zeleno pogrnjeno mizo na podij, pred komisijo pa sta vzela mesto dva zapisnikarja.

Monotono žrebanje

Kakor znano, je bilo napravljenih vseh števil 100.000. Praksa kaže, da je od teh običajno prodanih 85 do 90%. Celih srečk je 4000, polovič je 16.000, ostale srečke so četrtine. V enem bobnu, pri katerem stoji dekca Ivan Adlešić, so shranjene številke srečk, ki so zavite v moder papir, pri drugem bobnu, kjer je dekca Karel Pavšek, pa so shranjeni dobinki. In pričelo se je

Sporazumna prostovoljna smrt

Celje, 28. februarja.

Dne 19. t. m. sta se nastanila v neki gostilni v Solčavi dva Zagrebčana, mlada dama in gospod, po videzu mlada poročena. Bila sta najbrž iz boljših krogov, kajti življenje sta si uredila precej razkošno, posebno pri dami se je videlo, da ima precej premoženja. Dama je bila zelo lepa, blondinka, po značaju vedno vesela in vedra ter ves čas v najboljšem razpoloženju; dočim je bil gospod zamišljen in zaskrbljen. V soboto, 26. t. m. zvečer sta gosta prosila gospodinjco, naj ju v nedeljo ne moti, ker hočeta preživeti dan nemoteno. Brez vsake zle slutnje jima je gospodinja ustregla ter jima jutraj ob 9 ni prinesla običajnega zajtrka. Ko pa ju niti do večera ni bilo na spregled, je stvar postala sumljiva, tem bolj, ker so že jutraj ob 5 in pozneje zopet ob 8 slišali iz sobe vzdihovanje. Vdrli so v sobo ter našli oba mrtva. Dama je ležala na postelji, običajna, vrhu odeje — mrtva, a še vedno z mirnim, veselim izrazom na obrazu, gospod pa je ležal na tleh prav tako mrtve, na njegovem obrazu pa je bilo začrtano veliko trpljenje. Na mizi so našli napisano pismo: Za komisijo. Tu sta izpovedala, da sta šla v smrt sporazumno, prostovoljno, prosila sta, naj se obdukcija ne izvrši in naj se s pokopom počaka, dokler ne pridejo sorodniki, katere sta že obvestila. Navedla sta tudi strup, katerega sta uporabila ter njegovo kemično formulo. Sledila sta lastnoročna podpisana, in sicer: Jaroslav Sigur in Marija Jariš-Sušić, Zagreb, Kraljeve Marije 28-1. Dama je rojena leta 1915, gospod pa leta 1909. Ves teden nista odposlala nobenega pisma, v soboto pa sta oddala 3 pisma, in sicer enega priporočeno. — Iz Zagreba so dobili telefonično sporočilo, naj se s pokopom počaka, dokler ne pride mati od dame ter brat od gospoda, da ju prepeljejo v Zagreb.

Vzroki, ki sta mladi žrtvi privedli do tega obupnega koraka, so nam še neznan. Dogodek je sicer mrtvi solčavski kraj, kjer si ljudje iščejo oddiha in novih novčkov za borbo v življenju, zelo razburil, posebno, ker ljudje ne pominjajo, da bi se kaj takega zgodilo v njihovem mirnem kraju.

Bratec pri igri obstrelil sestro co

Gornja Radgona, 28. februarja.

V soboto 26. februarja se je v Polcah pri Gornji Radgoni pripetila nesreča pri igranju otrok z orožjem.

Viničar Fridau Alojz je bil omenjenega dne odsoten od doma, doma pa je pustil v stanovanju zaprte otroke. Otroci so se kot običajno tudi tokrat igrali in pri tem segli tudi po orožju. Devetletni Alojz je segel na tram pod podom po lovsko puško in se pričel z njo igrati v družbi otrok. Nenadoma pa ee je puška sprožila in je strel zadel štiriletno deklico v obraz v levo oko. Poklicani zdravnik je nudil deklici prvo pomoč in odredil prevoz v mariborsko bolnišnico.

Položnice

so priložene današnji izdaji »Slovenskega doma« za vse poštne naročnike. Prosim, poslužite se jih takoj za poravnavo naročnine od 1. februarja dalje in morebitnih zastankov. — »Slovenski dom« velja mesečno 12 din.

»Poročnik indijske brigade« je izšel!

Iz Legije koroških borcev

Ljubljana, 1. marca.

V nedeljo se je vršil ob lepi udeležbi članov občini zbor krajevne organizacije Legije v Trbovljah.

Zbor je vodil mesto odsotnega predsednika tov. dr. Janez Jenšterle, ki je podal poročilo predsedstva, nato pa je v obširnem govoru poročal o stanju organizacije tajnik tov. Staudegger. Blegajniško poročilo ne izkazuje velikih številk, kar je za rudarski kraj kaj lahko razumljivo.

Delegat glavnega odbora tov. Kristan iz Ljubljane je tovarišem razložil pomen organizacije, ki hoče biti slej ko prej strogo nepolitična in doseči vse pravice za svoje članstvo, ki jim kot nekdanjim čuvajem naše severne meje pripadajo. Tako kot nekdanj moramo tudi danes posvetiti svoje sile delu za narod in državo. Ako bo vsak posameznik vršil svoje dolžnosti v tem smislu, lahko upamo, da bomo dosegli uspeh, ki ga vsi željno pričakujemo.

Z živahnim odobravanjem se je članstvo zahvalilo delegatu za poročilo, posebno pa še za pazljivost, katero posveča glavni odbor Legije ravno njihovi — kot svoji matični organizaciji.

Za novo poslovno leto je bil izvoljen soglasno ves dosedanj odbor. Pred zaključkom zbora je poročal še tov. Jože Groznik o pripravljenem delu za ustanovitev krajevne organizacije v Hrastniku.

Pozivamo vse že neprijavljene tovariše v Trbovljah, kakor tudi v Hrastniku, da se brez odlašanja in to v svojo korist javijo pri krajevnih organizacijah, ki jim bodo radevolje podale potrebna pojasnila in navodila.

Lepo uspeši zbor je zaključil tov. dr. Jenšterle z željo, da bi novo poslovno leto bilo še uspešnejše ter prineslo rešitev naših zahtev.

Izpred obrtnega sodišča

Jaz se od vas ne dam komandirati

Jaka je tožil gradbenika, da naj mu plača odškodnino za 14 dni, ker ga je brez odpovedi in brez zakonitega razloga odpustil. Pri razpravi se je pa ugotovilo tole: Jaka je bil zaposlen pri vagončih, katere je prevajala parna lokomotiva; stroj se je porl, pa ni mogel več vagončkov prevajati, Jaka pa pri teh vagončkih ni imel nič opravka, dokler se ne bi stroj popravil. Zato je predelavec Stanko odkazal Jaku drugo delo, ki ni bilo nič napornejše, kakor ono pri vagončkih. Jaka se je uprl, rekoč, da je bil sprejet za nakladanje vagončkov in da za drugo delo ne bo prijel. Stanko ga je opozoril, naj bo pameten, če se mu lahko kaj pripeti. Jaka se je lepo usedel na kamen, si prižgal cigareto in zadovoljno spuščal oblake dima proti nebu. Čez nekaj časa se vrne Stanko in vnovič takorekoč prosi Jaka, naj vendar ne bo tako nesposoben in naj ne izživa. Toda v tem trenutku je Jaka pograbila jeza, pograbil je poldrugi meter dolg in za pest debel kol, ga zavil tako, kakor da bi nameraval udariti po Stanku, pri tem pa zakričal: »Jaz se od vas ne dam komandirati.« Ko je delovodja to zvedel, je seveda Jaka takoj odpustil; seveda pa je Jaka tožbo tudi izgubil, ker je sodišče smatralo, da je bilo takšno početje zadosten razlog za takojšen odpust iz službe.

velika redkost. Tak način pokopavanja je bil v neolitski dobi. Zato sama pa ima tudi zanimivo obliko, ki kaže na latensko dobo. Posestnik Purgaj je pokazal veliko razumevanje za tako najdbo, ker je grob silno previdno odkopal, tako da je ostalo vse lepo ohranjeno in je takoj tudi javil svoje odkritje v Maribor.

Zanimiva zgodovinska najdba

Maribor, 28. februarja.

Posestnik Ivan Purgaj iz Zavrčke vasi pri Dupleku je napravil zanimivo najdbo, ki je mariborske zgodovinarje kar elektrizirala. Ravnatelj banovinskega arhiva prof. Baš je včeraj odhitel v Zavrčko vas, da to najdbo pridobi za mariborski muzej. Posestnik Purgaj je iskal na svojem posestvu kamen. Pri tem je naletel na grob, v katerem je bil skelet in žara. Okostje je bilo pokopano v čepečem položaju, kar je v naših krajih

Tri krave ukradla za doto

Maribor, 28. februarja.

Mariborski mali senat je razpravljal danes o nenavadnem primeru, ki je v tatinski praksi menda edinstven. Zagovarjala se je pred sodniki 35-letna Ana Fekonja iz Negove, ki je bila že večkrat obsojena zaradi tatvine, ker krađe kakor sraka. Zgodba njenih zadnjih grehov, ki so jo spravili pred sodišče, pa je čisto svojevrstna ter se glasi:

Posestnik Fras Anton v Plitviškem vrhu je postal lansko leto vdovec. Ker pri svojem gospodarstvu ni mogel shajati brez žene, se je jel ozirati okrog za novo družico, o čemer je sosesa kmalu vedela. Zvedela pa je za Frasove namere tudi Ana Fekonja iz Negove ter se ji je zdela sedaj ugodna prilika, da pride pod streho. Okrog lanske velike noči se je zgledala v družbi Pintarič Marije in nekega viničarja, ki sta bila nekaka mešetarja ter sta prigovarjala Fras, naj vzame Fekonjevo, ki je postena in skrbna žena ter mu bo prinesla v zakon tudi nekaj dote. Fras se je res udal ter je obljubil, da se bo s ponujeno nevesto poročil.

Frasova je bila vsa srečna, da se ji je načrt posrečil. Da bi pa žena prepričala o svoji doti ter bi ga ohranila pri dobri volji, se je kmalu po veliki noči spet pojavila pri njem, to pot pa je že prignala s seboj kravo. Dejala je, da ji jo je dal neki posestnik kot povračilo dolga. Fras je kravo na račun dote sprejel ter jo je prodal nekemu Kolariču v Ščavnico za 1400 din. Meseca julija mu je nevesta zopet prignala kravo, trdeč, da jo je dobila od nekega Klobasičeka, ki ji je bil dolžan večjo vsoto. Meseca decembra je nato prignala še tretjo kravo in tudi o tej je pripovedovala, da jo je dobila od nekega posestnika pri Mariji Snežni, ki ji je bil dolžan 1200 din. Sedaj se je Fras že zatrdno prepričal, da bo dobil premožno žensko v zakon ter ee je vse pripravljalo na gostijo.

Ženitovanske priprave pa so na neprijeten način prekinili orožniki, ki so se nenadoma pojavili na Frasovem domu ter ga začeli izpraševati o kravah. Fras je povedal vse po resnici, kako je bilo, orožniki pa so mu zopet pojasnili, kaj je z

Poročnik indijske brigade

je izšel. Krasna knjiga obsega

276 strani
velike oblike s slikamiCena: Za naše naročnike 14 dinarjev
za nenaročnike 24 dinarjev

Vsak nov naročnik, ki se prikladi od danes dalje direktno, ne po kom drugem, in plača naročnino za tri mesece naprej, dobi to lepo knjigo

zastoni!

Naročila sprejema: Uredništvo »Slov. doma«.

Kaj naj bi bili na željo staršev možje svetovnega slovesa

Samovoljnost potrebna za napredek

...proti volji svojih staršev, ki so hoteli, da bi bil trgovec, je študiral zvezdoslovje in postal svetovno slaven.

...proti volji svojih staršev, ki so ga spravljali v bančno službo, je vstopil v mornarico. Bil je največji admiral svojega časa. itd. itd. beremo v življenjskih mnogih slavnih možih iz zgodovine. Pa pogledimo nekatere posamezne osebnosti, kaj bi morale biti po odloku svojih skrbnih staršev in kaj so postali v resnici!

Slavni angleški pisatelj Kipling, ki je bil rojen v Indiji in dolgo tudi tam živel, je imel na izbiro: postajati častnik ali posestnik. Veselilo ga je pa pisanje. Šel je k uredništvu raznih časopisov, mnogo pisaril in postal velik in slaven pisatelj.

Washington, ustanovitelj Združenih držav Severne Amerike, je bil sin bogatega veleposelnika. Ker je oče hotel čim prej imeti pomagača, je svojemu sinu dovolil samo skrajno potrebno in zelo površno vzgojo. Toda sin je ušel, postal tesar in pozneje predsednik na novo ustanovljene države.

Hitler, neobogljivi otrok iz tretjega zakona svojega očeta, s 23 let mlajši služkinjo, je zaradi svoje slabosti v mladosti prejel mnogo zaničevanja in povzročal mnogo skrbi. Kako naj se tako revše prerine skozi življenje? Pogledajte ga danes!

Mussolini, neukrotljivi razposajenec, ki se je skrival pod klopni v šoli, kjer je učila njegova mati in nagajal deklicam, se je šele s 15. letom pošteno naučil brati; nato ga je oče vzel k sebi v kovačnico, kjer ga je moral neprestano z jermenom v roki priganjati k delu, ki mu ni dišalo. Iz slabega kovača je postal voditelj italijanskega naroda.

Mustafa Kemal je na skrivaj ušel iz zavoda v Solunu, kamor so ga starši zaprli, se zapisal v vojno akademijo, se udeleževal političnih bojev proti samodržcu Abdul-Hamidu in postal priljubljen gospodar svoje države.

Čankajšek, znani kitajski general, je tudi ušel trgovcu, pri katerem se je na željo

staršev učil, ter vstopil v vojno akademijo v Tokiu na Japonskem.

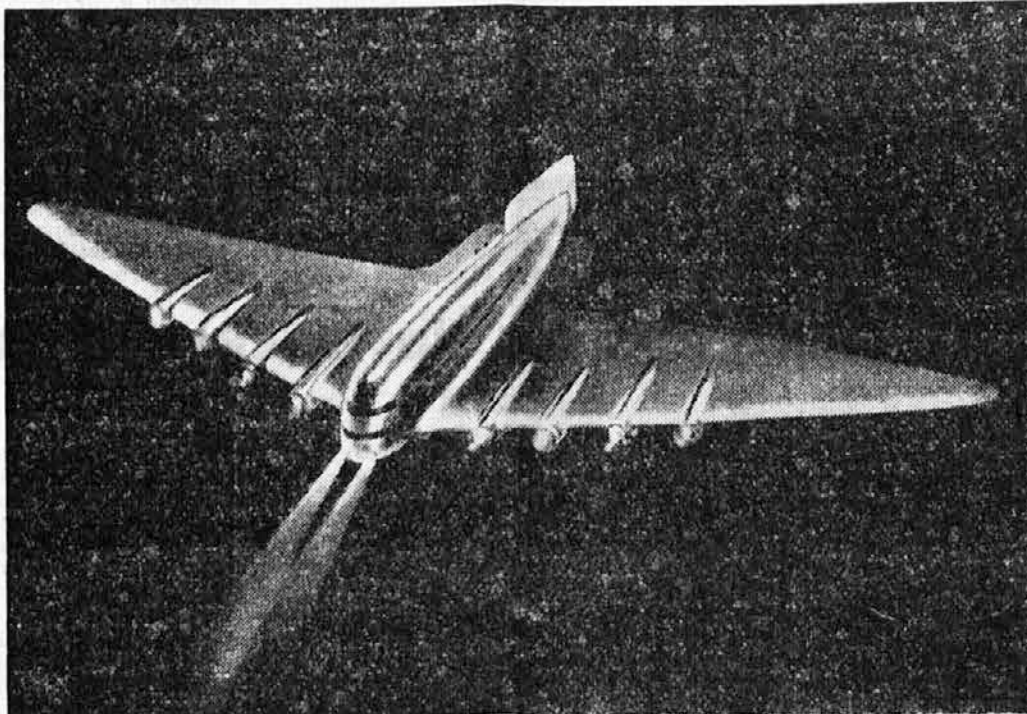
Stalina, s pravim imenom Džugašvili, je oče, georgijski čevljar, poslal v semenišče. Toda zaradi »duhovne nediscipliniranosti« so ga kmalu izključili, nakar se je lotil politike in postal »več kot le tihiški škof«.

Tudi za Masaryka je znano, da je bil v mladosti namenjen za kovaštvo, pa ga je bolj materina častihlepnost kot njegovo navdušenje spravilo iz kovačnice v šole, od tam pa njegova ljubezen do naroda na najvišje mesto v državi.

Padarevski, je bil po mnenju svojega očeta, navadnega kmeta, nekoliko prismojen, zato naj bi ostal kar na kmetih. Toda drugi so znali ceniti njegove glasbene sposobnosti in ga določili za godca na pihala, ker je imel za klavir premajhne ročice. In prav v klavirju je postal strokovnjak.

Greta Garbo bi morala biti skromna, boječa in tiha modna prodajalka, pa ji je nekdo nasvetoval kino in je odšla. Danes jo pozna ves svet.

Robert Taylor bi po očetovem mnenju moral biti zdravnik in ne Gretin soigralec in očarovalec svetovnega ženstva.

Model ogromnega potniškega letala, kakršnega bodo razstavljali na svetovni razstavi leta 1939 v Newyorku. Spredaj močan električen žaromet.

Nemško gospodarstvo:

Ribe mesto jajc, preproge iz krompirjevih olupkov

Znano je, da Nemčija potrebuje raznih surovin, ki jih mora uvažati iz drugih držav. Ker pa se hoče v tem oziru čim bolj osamosvojiti, živeti čim bolj mogoče od svojih lastnih pridelkov in izdelkov, imajo nemški kemiki-znanstveniki polne roke dela: za vse surovine, ki jih Nemčija nima ali ima premalo, morajo najti kolikor toliko vredno nadomestilo!

Tako so odkrili, da jim ribe, katerih imajo dosti, v marsičem pomagajo iz zadrege. V Hamburgu so postavili velikansko tovarno za pridobivanje beljakovin iz rib, kar jim bo nadomestilo milijone jajc, katera morajo uvažati iz zamejstva. Iz ribje kože izdelujejo usnje za rokavice, čevlje, ročne torbice itd. Meso rib pa predelujejo v »jetrnce klobase«.

Vinarski strokovnjaki so prišli na to, da Nem-

Smučanje na kopnem

Na kentski obali v Angliji je ribiška vasica Dungeness, kjer se ljudje celo leto »smučajo« — dolg, zapuščeni, skalnati pomolji, ki drži daleč v morje; na njem ni nobene trave, nič dreves, samo kamenje krog in krog.

Če opazuješ prebivalce od daleč, kako gredo po svojih poslih, boš opazil, da se neverjetno hitro pomikajo po strmih skalnatih pobočjih ter le redko privzdigujejo noge. Če pogledaš pobliže, boš na njihovih nogah opazil pravokotne deske, kakega pol metra dolge in ca. 30 cm široke, pritrjene s krepkim jermenom. To je vsa njihova obutev: v njej se drsajo možje k svojim čolnom, žene k sedam in v trgovine, otroci v šolo, župnik v cerkev. Navadni čevlji bi bili zaradi ostrega kamenja v nekaj dneh razcefrani; leseni pa, ki jih kar doma izdelajo, trajajo tudi po več let. Pri vsaki hiši imajo v zalogi nekaj dobro grčastih borovih desk, ki se »godijo«. »Fant nima čevljev!« Oče vzame žago in dleto, in fant je v nekaj minutah »obut«.

Zanimivo stopn'evanje moči

Klofuta je spravila pred sodišče neko Angležinjo, ki je zadevo takole razložila: »Moj 6 letni otrok je udaril mačka, moj dveletni otrok je udaril šestletnega, moji mož je udaril 14 letnega, jaz pa moža.« Zadnji udarec je bil najhujši, saj je privedel žago in dleto, in fant je v nekaj minutah kot žena!

Avstrijski notranji minister Seyss Inquart.

bolj trpežen in v vsakem oziru odpornejši od naravnega. Z večjo uporabo, z večjim številom odjemalcev, ga bo mogoče ceneje prodajati, nazadnje morda še ceneje kot naravnega.

Največja zasluga nemških znanstvenikov pa je v tem, da so znali iz raznih odpadkov dobiti snovi velike narodno-gospodarske vrednosti: iz drevesne skorje, smole, vej, ki drugod malomarno gnijejo po tleh, iz zaganja — kis, alkohol, sladkor, blago itd. — Iz premogovih odpadkov so iznašli izdelovanje nezdoljivega stekla, ki je prav tako jasno kot navadno steklo, se ne da zdrobiti, pač pa upogniti in rezati z jeklenim nožem ali žagati.

Prej kazenska naselbina, zdaj bogata naselbina

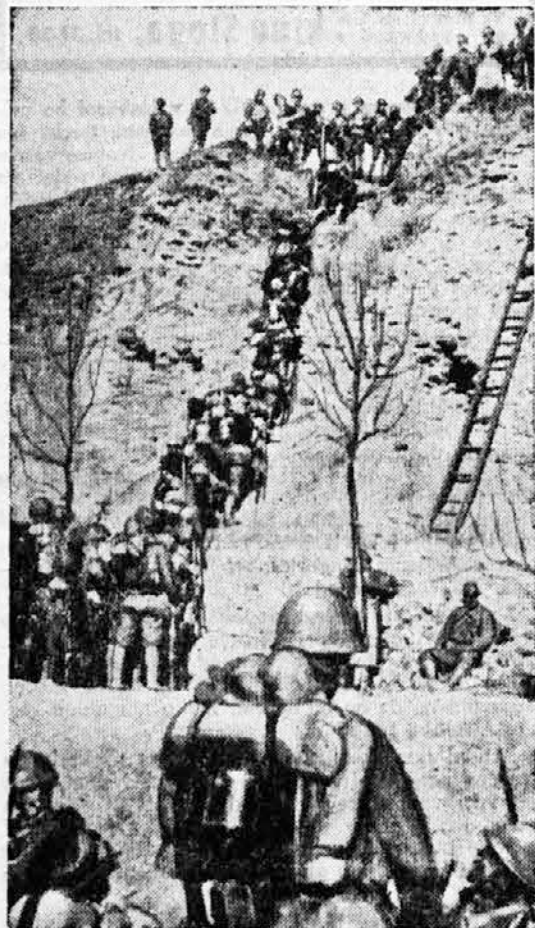
Avstralija, ki je danes med najbogatejšimi angleškimi posestmi, je bila prvotno zloglasna angleška kazenska naselbina. Za svoj izreden razvoj se mora največ zahvaliti nekemu pustolovcu, ki je po dveh zločinih ugrabitve mladostnik prišel v londonsko jebo in do trdnega sklepa, da hoče nekaj velikega storiti. Ko so ga z drugimi kaznjenci vred prepeljali v Avstralijo, je svoj sklep držal in se ves posvetil dvigu svoje nove domovine. Pretekli mesec so z največjimi slavnostmi slavili v Avstraliji 150 letnico ustanovitve Sydneja, ki je danes mogočno mesto s skoraj milijonom prebivalcev in se ob tej priliki spominjati tudi njenega podvi-galca — kaznovanega pustolovca iz prejšnjega stoletja.

Programi Radio Ljubljana

Torek, 1. marca: 11 Solška ura: Kar bo, pa bo! — Veseloliga v 4. delu: »Dobrodivščine Kolobarnika na pustni torek«. Spisal Drago Kosmerl, izvajajo brezposelni učiti, abiturienti; vodi g. S. Mehora. — 12 Zakaj veseli bi ne pelli (znani in priljubljeni napavi na ploščah) — 12.35 Poročila — 13 Napovedi — 13.30 Sramel kvartet — 14 Napovedi — 18 Magistrov trio — 18.40 Narodna vzhoda (g. dr. Stanko Gogala) — 19 Napovedi, poročila — 19.30 Nac. ura — 19.50 Zabavni zvečer ob besedi Jakoba Zvana in sodelovanju članov radijske igralne družine, torčeta sester Stritarjevih in pevskega jazz-kvarteta — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Koncert radijskega orkestra in citraskega tria »Vesna«.

Drugi programi

Torek, 1. marca: Belgrad: 20 Nar. pesmi, 20.30 Komorni koncert, 21.30 Plošče, 22.20 Veliki orkester — Zagreb: 20 Opereta — Dunaj: 19.25 Plesni večer — Budimpešta: 18.30 Vojaška godba in ciganski orkester, 22.30 Prenosi z maskerad in hotelov, 0.10 Jazz, 0.25 Ciganski orkester — Rim-Bari: 17.15 Sopran, 21 Simfonični koncert — Praga: 19.15 Pustna zabava — Varšava: 20.05 Ork. konc., 21 Plesna gl. — Sofija: 18.30 Vojaška godba, 20.15 Komorni kvartet, 21 Sopran — 22 Plesna glasba — Berlin: 20 Orkester in zbor — Köln: 19.30 Zabavni program — Hamburg: 20.10 Plesna glasba — Bratislava: 20 Pesta glasba — Lipsko: 20 Mestna godba in solisti — Köln: 20 Zabavni koncert — Frankfurt: 20 Pustni koncert — Stuttgart: 19.15 Plesni večer — Bernomünster: 20.15 Filh. koncert — Strasbourg: 21.30 Komična opera.

Japonski naskok na Tsingtau.

ROBERT LORD

22

POD ČRNO KRINKO

Majhne skupine ljudi so stale po vsem podzemljskem prostoru in se med seboj pogovarjale samo o tem, kako tujci zatirajo domačine, kako jim jemljejo kruh in zaslužek, uničujejo njihovo lastnino, ropajo in zapeljujejo ženske.

Ko je bilo vpisovanje novih članov končano, je udaril Nick Sttumpas z lesenim kladivcem po mizi, da je votlo zadonelo po vsem podzemlju.

»Mir! Poslušajte, Nick bo govoril...« se je slišalo od vseh strani.

Nick se je vzravnal kakor človek, ki bi rad spregovoril, počakal toliko časa, da se je hrup polegel, nato pa začel:

»... Zavijtel bom svojo roko, da se maščujem...« je ponavljal besedo za besedo Frank s presunljivim glasom.

»... Dalje prisegam, da nikdar ne bom izdal nikogar od svojih tovarišev! Pripravljen sem na najstrašnejše muke in tudi na najgroznejšo smrt prej, kakor pa da bi prekršil to prisego, prej, kakor da bi le za trenutek pozabil na svojo, čeprav še tako majhno dolžnost... Prosil bom Boga, da mi rajši iztrga iz prsi živo srce...«

Pri teh besedah je Frank nekoliko počakal in jih ni takoj ponovil... Obrnil se je, opazil nedaleč proč Cliffa ter ga hitro vprašal:

»Mar moram tudi to obljubiti?«

»Da,« mu je strogo odvrnil Cliff.

Z nekam trepetajočim glasom je nadaljeval Frank prisego:

»... Prosil bom Boga, da mi rajši iztrga iz prsi živo srce in da na večne čase trpim v peklu... Naj se mi duša razkolje v bolečinah in naj mi telo živo zgori! Takšna kazen naj traja zame vekomaj... V imenu Boga, našega Stvarnika. Amen.«

»... Amen...« je končal zamolklo Frank in sklonil glavo, kakor da bi ga tiščalo breme prisege.

»Vstani,« je zaslísal povelje, ki se mu je zdelo skoraj odrešilno.

Frank je hitro vstal, mož v črni halji pod krinko se mu je približal in dejal:

»Vojak Črne legije! Od zdaj naprej si naš član, naš tovariš. Zdaj si velik in močan Amerikanec... Čakajo te velike dolžnosti... Toda, pogledj to... To je sredstvo smrti...«

Mož z belo krinko je pokazal Franku naboj za samokres, ki je bil razstavljen. Posebno se je bliščala kroglica nabojja.

»Dajem ti to polovico v znamenje našega zaupanja,« je nadaljeval oni s krinko in stisnil Franku v roko medeninski del nabojja. »... Drugi del dobiš, če nas boš izdal... Spomni se na svojo prisego vselej, tudi v najtežjih trenutkih, ki te morda čakajo... Zdaj pa stopi naprej in uniči to stvarco na ognju.«

Frank je pristopil k ognju in vržal medenino nanj.

»Dobro je, zdaj pa pojdi k častniku Črne legije in se mu javi.«

Frank je šel takoj proti možu, ki so mu ga pokazali, ter se mu javil.

»Počakaj nekoliko časa, dokler vsi ne prisežejo. Potem vam bom vsem skupaj dal nekaj navodil.«

To noč so to prisego pred ognjem na gozdni jasi še nekajkrat ponovili. Ko so bili gotovi, so vsi člani Črne legije, ki so bili navzoči pri prisegi, sneli črne krinke, da se seznanijo z novimi tovariši.

Ko sta tudi moža v črni halji odložila krinke, je Frank v njih spoznal Nicka Sttumpasa in lastnika drogerije Jonesa.

Častnik je zbral okoli sebe nove člane in jim dajal navodila:

»Vsakdo od vas, novi tovariši in vojniki Črne legije, mora plačati šest in pol dolarjev za uniformo. Kdor nima samokresa, ga mora takoj kupiti. Samokres drugače stane trideset dolarjev, mi pri Črni legiji jih dajemo po petnajst dolarjev.«

»Jaz morem zdaj plačati samo obleko, za samokres dobim denar pozneje,« se je oglasil Frank.

»Pokori se povelju in nabavi si denar. Pri nas ne poznamo nič mešetarenja. Mi, člani Črne legije, se moramo žrtvovati za svojo stvar...«

»Dobro, tovariš,« mu je odvrnil Frank.

Foto Warner Bros

Frank poslušal navodila

dite vsak po svoji poti v mesto. Kadar bo potrebno, vas bomo poklicali v boj za domovino. Ohranite vse zase, ker s tem ohranjate svoje lastno življenje.«

Možje s črnimi krinkami so se začeli polagoma razhajati. Bili so kakor skrivne pošasti, ki so izginjale v temi velikega gozda.

Frank in Cliff sta šla po tisti poti, po kateri sta prišla na ta čudni sestanek. Ko sta prišla do predmestja, sta sedla na avtobus ter se odpeljala domov. To se pravi, samo Frank je šel domov, Cliff pa je menil, da bi se bilo dobro kje še malo pozabavati.

»Torej, tovariš, še enkrat ti čestitam, da si postal član Črne legije,« je dejal Cliff Franku. »Toda, nikar se ne spozabi, da bi o tem, kar se je zgodilo noč, kaj povedal svoji ženi. Vedno moraš imeti pripravljen izgovor za te sestanke.«

»Nikar naj te to ne skrbi, Cliff. Zdaj že dobro vem, kaj je moja dolžnost.«

Frank se je brž znašel pred svojo hišo. Poslopja na Bowery-Hillsu so stala nema sredi poletne noči. Od nikoder ni bilo najmanjšega šuma.

Frank se je počasi bližal svoji hišici, kjer je stanoval z Rutho in malim Buddym in živel zares srečno življenje.